

Dat bevorderen van het aftreden bleek formeel geen eenvoudige zaak. Van Spaendonck moest, zou men kunnen zeggen, gestaakt worden als lid van het College van algemene commissarissen, maar het was twijfelachtig of het Zuiveringsbesluit voor dat college gold. Het gold in elk geval wèl voor de Kamers van Koophandel en Kruls koos dus als oplossing dat hij van Spaendonck als secretaris van de Tilburgse Kamer staakte. Van Spaendonck nam toen ontslag als algemeen commissaris, niet zonder verbittering jegens Kruls en jegens de nieuwe minister van economische zaken, Gispén, die door Kruls van zijn beslissing in kennis was gesteld en notabene maandenlang zijn collega was geweest. Het college, nu bestaande uit prof. H. A. Kaag, waarnemend voorzitter (de Quay was minister van oorlog geworden), Boerma en mr. Steinkühler (van Spaendoncks vervanger), deed Kruls weten dat het voor hetgeen met van Spaendonck was geschied, 'geen enkele verantwoordelijkheid (aanvaardde).'1

Dit was slechts een voorproefje van de moeilijkheden waartoe, na de bevrijding van het gehele land, de toepassing van het Zuiveringsbesluit op de economisch-organisatorische sector zou leiden.

Kritiek op het Militair Gezag / Terugblik

Kruls, die als hoofd van het Bureau Militair Gezag de schepper van het Militair Gezag was en als chef-staf de leider ervan, is nuchter genoeg geweest om van de aanvang af te beseffen dat zijn organisatie, eenmaal optredend, aan velerlei kritiek zou blootstaan. Hij had, zoals wij al in ons vorige deel vermeldden, in de Londense opbouwperiode het Militair Gezag wel vergeleken met 'een spons die al het vuile water moet opzuigen en dan uitgeknepen wordt'² – beter achtte hij het dat de kritiek zich zou richten op zijn tijdelijke organisatie dan op de regering, zulks al met het oog op de positie van de door hem hogelijk vereerde koningin. Nu, 'vuil water' kreeg het Militair Gezag al in het bevrijde Zuiden in ruime mate op te zuigen en 'uitgeknepen' in de zin van 'negatief beoordeeld' is het daar al betrekkelijk spoedig. Hoe kwam dat?

¹ Brief, 6 april 1945, van het College van algemene commissarissen voor landbouw, handel en nijverheid aan Kruls (MG, Staf, Sectie VI, doos 13, no. 59). ² H. J. Kruls: *Generaal in Nederland*, p. 82.